

Yıl: 5, Sayı: 14, Mart 2018, s. 19-30

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Neşe BÖRÜ¹

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOK KÜLTÜRLÜ EĞİTİME YÖNELİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİ GÖSTERME DÜZEYİ

Özet

Bu araştırma Van der Zee & Van Oudenhoven'ın (2002, 2003) belirlemiş olduğu çok kültürlü kişilik boyutlarına göre Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi eğitim fakültesinde pedagojik formasyon eğitimine katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerinin düzeyini ve bu özelliklerin cinsiyet, yaş, mesleki alan ve yaşanılan bölge değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmeyi amaçlar. Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının çok-kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalamaya bakılmıştır. Çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özelliklerinin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için *Mann-Whitney U testi*; yaşanılan bölge ve mesleki alan değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için ise ANOVA testi kullanılmıştır. Sonuç olarak; öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri düzeyi yüksektir. Cinsiyet ve yaş aralığı değişkenine göre çok kültürlü kişilik özelliklerinin bazı boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunurken, bazı boyutlarında farklılık görülmemiştir. Öte yandan yaşanılan bölge ve mesleki alan değişkenlerine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çok kültürlü eğitim, çok kültürlü kişilik, öğretmen adayları

DETERMINING THE LEVEL OF CHARACTERISTICS OF PRE-SERVICE TEACHERS TOWARDS CULTURALLY RESPONSIVE EDUCATION

Abstract

The current research has examined the level of multicultural personality traits of preservice teachers participating in pedagogical formation training at the educational faculty of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University according to the multicultural personality dimensions of Van der Zee and Van Oudenhoven (2002, 2003). The current research has also determined whether multicultural personality traits of preservice teachers differ according to some variables. The arithmetic mean, the mann-Whitney U test and the ANOVA test were used. As a result; preservice teachers have a higher level of multicultural personality traits. While there was a significant difference in some dimensions of multicultural personality traits for the variables of gender and age, there was no meaningful difference in some dimensions of scale for these variables. There was no significant difference in dimensions of multicultural personality traits for the variables of the occupational field and the region.

Keywords: Multicultural education, multicultural personality, preservice teachers

¹ Dr. Öğrt. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölünü, Eğitim Yönetimi ABD, nboru@hotmail.com

GİRİŞ

Sosyal gruplar benzer kültürlere sahip bireylerden oluşabildiği gibi farklı kültürel özelliklere sahip bireylerden de meydana gelebilir. Farklı kültürel özellikler ise ırk, etnik yapı, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma, sosyal sınıf, eğitim, dinsel yönelim ve diğer kültürel özellikler olabilir. Çok kültürlülük kavramı da bu kültürel özelliklerin farkındalığına ulaşma ile ilgilidir (Anderson, 2000).

Çok kültürlü eğitim; farklı ırk, etnik yapı ve sosyal grupları barındıran okul ortamlarında tüm öğrencilere eşit eğitim fırsatları sunmayı amaçlayan bir eğitim yaklaşımıdır (Banks ve diğerleri, 2001). Eğitim politikalarının çoğulculuk esasına göre düzenlenmesini öneren, eğitimde tüm öğrencilere ayırt etmeksizin eşit akademik olanaklar sunmayı amaçlayan ve bunun için eğitim programlarının, öğretim materyallerinin ve örgütsel yapının eşitliğe dayalı olarak kurgulanmasını tasvip eden kısacası farklı kültürlere eğitim yaşamlarında yaşam ve meşruiyet sağlayan eğitim felsefesidir (Gay, 1994). Çok kültürlü eğitim, etnik yönelimli anlayıştan uzak olmayı, başkalarına saygı duymayı, farklılıklara karşı duyarlı olmayı, entelektüel merakı, özeleştiriyi, savları ve kanıtları bağımsız değerlendirebilmeyi ve karar alabilmeyi hedefleyen tüm eğitim-öğretim etkinlikleriyle ilgilenen bir yaklaşımdır (Parekh, 2002) Çok kültürlü sınıf yönetimi mevcut güçlüklerle baş etmenin yanı sıra bazı özel davranışları gerektirebilir çünkü çok kültürlü sınıflarda istenilen davranışların tanımı kişiden kişiye değişkenlik gösterebilir. Bu durum sınıf içinde çatışmaların oluşmasına neden olabilir. Bu sebeple çok kültürlü sınıf yönetiminde özellikle göreve yeni başlayan öğretmenler hatta tecrübeli öğretmenler bile sorun yaşayabilir (Gay, 2000).

İlgili alan yazına bakıldığında Bulut ve Sarıçam'ın (2015), Koçak ve Özdemir'in (2015), Bulut ve Başbay'ın (2014), Demircioğlu ve Özdemir'in (2014), Tortop'un (2014), Çoban ve diğerlerinin (2010), Yazıcı ve diğerlerinin çalışmalarına ulaşılmış ve çalışmaların öğretmen adayların kültürel farklılıklara yönelik tutumlarını ölçmeye ve cinsiyet, yaş, branş, memleket gibi değişkenlere göre çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının değişip değişmediğini belirlemeye dönük olduğu görülmüştür. Ayrıca Börü ve Boyacı'nın (2016) göçmenlerin eğitim sorunları konulu araştırmasındaki bulgulardan da yararlanılmıştır. Bu çalışma ise öğretmen adaylarının kültürel farklılıklara yönelik tutumlarını ölçmeye dönük araştırmaların bulgularını desteklemek amacıyla yapılmıştır. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı Van der Zee & Van Oudenhoven'ın belirlemiş olduğu çok kültürlü kişilik boyutlarına göre Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi eğitim fakültesinde pedagojik formasyon eğitimine katılan öğretmen adaylarının kültürel farklılıklara yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlar. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın soruları:

1. Pedagojik formasyon eğitimine katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşır mı?
2. Pedagojik formasyon eğitimine katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri yaş değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşır mı?
3. Pedagojik formasyon eğitimine katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri mesleki alan değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşır mı?
4. Pedagojik formasyon eğitimine katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri yaşanılan bölge değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşır mı?

Çok kültürlü sınıf ortamı ve öğretmen yeterlilikleri

Çok kültürlü öğretmen yeterlilikleri Banks'a göre (1991; akt. Taylor ve Quintana, 2003) (a) kişisel düzey, (b) sınıf düzeyi ve (c) kurum/okul düzeyi olarak belirlenmiştir. Kişisel düzeyde yeterlilik, öğretmenlerin gerektiğinde yerel kültürlerini araştırarak içeriğine dair gelişmesine bağlıdır. Sınıf düzeyindeki yeterlilik ise okuldaki tüm kültürlere saygı duyan bir sınıf ortamı oluşturmayı, azınlık öğrencilerini diğerleri olarak görüp dışlamamayı, öğretim programı ve yöntemlerini farklı kültürlere duyarlı olarak geliştirmeyi, tüm öğrencilerle iletişim halinde olmayı, tüm öğrencilerin kültürel özelliklerini eğitim süreçlerine dahil etmeyi gerektirir. Kurum/okul düzeyinde yeterlilik ise farklı kültürlere saygı duyan bir anlayışı ve görev tanımalarını okula yerleştirmeyi ve bu anlayışa ilişkin yönetsel ve finansal destek sağlamayı, öğretmenlerin hesap verebilirlik kriterlerini bu yönde belirlemeyi hedefleyen eğitim politikalarının geliştirilmesini kapsar.

Banks'a göre (1993) çok kültürlü eğitime uygun öğretmen ve yönetici davranışları (a) derslerin içeriklerinin farklı kültürlere uyumlu olarak düzenlenmesi, (b) önyargıların yıkılması, demokratik tutum ve davranışların öğrencilere öğretilmesi, (c) öğretimde eşitlik, farklı ırktan, etnik kökenden ve sosyal sınıflardan gelen öğrencilerin akademik başarılarının istenilen düzeyde olması için öğretmenlerin farklı teknik ve metotları kullanması, (d) okul kültürünün çeşitli ırk, etnik köken ve sosyal sınıfları dahil eden nitelikte yapılandırılmasıdır.

Villegas ve Lucas (2002) ise, çok kültürlü öğretmenlere ait olan özellikleri altı başlık altında toplamıştır. Bunlar: (a) farklı bakış açılarının bireylerin sosyal ortamlarını nasıl etkilediği konusunda bilinçli olmak, (b) farklılıkları bir problem olarak görmemek, tüm öğrencilerin öğrenme kaynaklarının farkında olmak c) tüm öğrencilere eğitimsel zenginlik ve çeşitlilik sağlama görevinde sorumluluklarını bilmek d) öğrencilerin bilgiyi yapılandırma süreçlerini bilmek ve bu konuda onlara destek vermek e) öğrencilerin yaşamları hakkında bilgi sahibi olmak f) öğretimi öğrencilerin yaşamlarına dayalı olarak tasarlamak.

Brown'un (2004) nitel paradigmaya dayanan ve katılımcıları yabancı uyruklu öğrencilerin yer aldığı sınıflarda görev yapan öğretmenlerdir. Bu öğretmenler çocukların yaşamına dahil olmak için ciddi efor sarf ettiklerini, öğrencileri birer nesne yerine insan olarak gördüklerini, onların ev yaşamlarına dahil olduklarını, öğrencilerle her gün akademik olmayan konularla ilgili diyalog kurduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan birisi sınıfı kendisinin aynası olarak gördüğünü, sınıfa neşe ve pozitif duygularla gittiğinde hiç bir sorun yaşamadığını dile getirmiştir. Katılımcıların çoğu öğrencilere şefkatle davrandıklarını, aile gibi bir ortam oluşturduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılar öğrenme ortamlarını iş yaşamı olarak gördüğünü ve bu doğrultuda öğrencilere karar verme yetkisi verdiğini, kendilerinin ise öğrencilere yön gösterdiğini dile getirmişlerdir. Ayrıca başkasının öğrenmesini engelleyen öğrencileri sınıf dışına aldığı dile getiren katılımcı vardır. Öğrencilerle uyumlu iletişim kurma eğiliminde olduklarını da ifade etmişlerdir. Öğrencilerin konuşmalarına izin verdiklerini onları dinlediklerini dile getirmişlerdir.

Weinstein ve diğerleri (2004) farklı kültürlere cevap veren sınıf uygulamalarının beş temel bileşenine yer vermiştir. Bunlar: (a) bireylerin önyargılarının tanınması, (b) öğrencilerin kültürel geçmişine dair bilgilerin edinilmesi, (c) eğitim sisteminin sosyal, ekonomik ve politik kavramlarına ilişkin sınırlarının tanınması, (d) farklı kültürlerin sınıf yönetimine ilişkin istekli olunması ve yeteneklerin kullanılması, (e) şefkatli sınıf toplumlarının inşasına olan adanmışlıktır.

Hue ve Kennedy'nin (2012) nitel çalışmasının bulgularına göre farklı kültürlere cevap veren sınıflar tüm bireylerin kültürlerine saygı duyan; baskın bir kültürün oluşmasına izin vermeyen; eşitlik ve adalet ilkesine dayanan nitelikte olmalıdır. Özellikle disiplin konusunda, öğrencilere yardım konusunda eşitlik prensibine uygun davranılmalıdır. Bu tür sınıflarda öğrenciler kendi kültürlerine has bazı davranışlar gösterebilir, bu davranışlar öğretmenlerin değer yargılarıyla uyuşmayabilir ve öğretmenler tarafından problemlerle bir davranış olarak anlaşılabilir. Ayrıca ev-aile dayanışmasının güçlendirilmesi önemlidir. Öğretmenler yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ve kariyer dertlerinin olmadığını, sadece para kazanmayı ve bugünün düşündüklerini de dile getirmişlerdir.

Çok kültürlü kişilik boyutları

Van der Zee & Van Oudenhoven'a göre (2000, 2002, 2003), çok kültürlü kişilik kültürel empati, açıklık, sosyal girişim, duygusal denge ve esneklik olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Bunlar:

(a) Kültürel Empati: Farklı kültürlere ait bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilmeye ilişkindir. Kültürel empati farklı kültürleri okumak, idrâk etmektir.

(b) Açıklık: Farklı kültürlerden gelen bireylerle iletişime açık olmaya ve önyargılı tavırlardan uzak durmaya ilişkindir. Bu tür bireylerin farklı kültürlerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlamaları daha kolaydır ve farklı kültürlerle baş etme konusunda mahir ve önyargısızdır bununla beraber yeni düşüncelere karşı açıktır.

(c) Sosyal girişkenlik: Bu boyut sosyal ortamlara rahatlıkla girebilen, insanlarla kolay iletişim kurabilen insanları anlatır. Sosyal girişkenlik eğilimi yüksek olan insanlar sosyal ortamlarda daha fazla sorumluluk alır ve aktif bireylerdir. Sosyal girişkenliği düşük olan bireyler ise arka planda kalmayı tercih eder.

(d) Duygusal denge: Duygusal dengesini koruyabilen insanlar farklı koşullarda duygusal tepkilerini kontrol edip, sakinliğini koruyabilen bireylerdir. Farklı kültürlerden gelen bireylerin yaşamı yeni koşullara uyum süreci sebebiyle gergin ve zor olabilir. Bu tür bireylerle muhatap olmak zorunda olan insanların duygusal durumlarını dengede tutmaları, sakinliğini koruyabilmeleri farklı kültürlerin sebep olabileceği problemlerle baş etme konusunda fayda sağlayacaktır.

(e) Esneklik: Bu boyut, farklı kültürlere alışabilme veyahut direnç göstermemeye ilişkilidir. Alışkanlıklar yeni kültürlerle muhatap olma sırasına faydalı olmayabilir. Yeni ve farklı kültürler tehdit olarak değil de alışılmış, güvenilir olarak algılandığında bu boyutun işlevi gerçekleşmiş olur. Esnek bireyler farklı kültürlere uyum sağlama konusunda zorluk yaşamazlar.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerinin durumunu belirlemeye yönelik bu çalışma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde pedagojik formasyon eğitimine katılan 1200 öğrenci oluşturmaktadır; araştırmanın örneklemini ise 267 öğrenciden oluşturmaktadır. Veri toplama araçları 300 öğretmene dağıtılmış, ancak 267

öğretmenden geri dönmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 92'si erkek, 182'si ise kadındır. Öğretmen adaylarının mesleki alanları güzel sanatlar, Türk dili ve edebiyatı, beden eğitimi, ilahiyat, sağlık bilgisi, felsefe grubu, turizm ve gastronomidir. Öğretmen adaylarının 236'sı 18-30 yaş aralığındayken, 24'ü 30-40 yaş aralığındadır. İç anadolu bölgesinden 140, doğu anadolu bölgesinden 22, marmara bölgesinden 16, ege bölgesinden 11, akdeniz bölgesinden 40, karadeniz bölgesinden 18, güney doğu anadolu bölgesinden 26 kişi araştırmaya katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı Van der Zee & Van Oudenhoven (2002, 2003) tarafından geliştirilen Polat (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanan çok kültürlü kişilik ölçeğidir (Multicultural Personality Questionnaire- MPQ). Türkçeye uyarlanan ölçek 51 çok kültürlü kişilik özelliğini betimleyen maddeye sahiptir. Ölçek 5li likert olarak tasarlanmıştır. Çok kültürlü kişilik ölçeğinin tamamının alfa güvenilirlik katsayısı .82 çıkarken; alt boyutlarına dair güvenilirlik katsayıları kültürel empati için .87, sosyal girişim için .73, duygusal denge için .65, açıklık için .66 ve esneklik için .67 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalamaya bakılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar 1.00-1.79 oldukça düşük, 1.80-2.59 düşük, 2.60-3.39 orta, 3.40-4.19 yüksek, 4.20-5.00 aralığı ise oldukça yüksek olarak değerlendirilmiştir. Çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özelliklerinin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için *Mann-Whitney U testi* kullanılmıştır. Kalaycı'da (2009) belirtilen kriterlere göre araştırmanın verilerinin nonparametrik teste tabi tutulması uygun görülmüştür. Yaşanılan bölge ve mesleki alanlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için ise ANOVA testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın verileri üzerinde yapılan istatistiksel hesaplamalarda *basıklık ve çarpıklık* değerlerine bakılmak suretiyle *cinsiyet* ve *yaş* değişkenlerine göre araştırmanın verileri normal dağılım göstermezken, *mesleki alan* ve *yaşadıkları bölgeye* ilişkin verileri normal dağılım göstermektedir. Kalaycı'da (2009) yer alan istatistiksel analizlerde hangi testin uygulanmasının uygun olacağına dair belirlenen kriterlere göre araştırmaya katılan öğretmenlerin *cinsiyet* ve *yaş* değişkenlerine göre çok kültürlü kişilik özelliklerinin değişip değişmediğini test etmek için *Mann-Whitney U testi* kullanılmıştır; *mesleki alan* ve *yaşadıkları bölgeye* göre çok kültürlü kişilik özelliklerinin değişip değişmediğini test etmek içinse *ANOVA* testi kullanılmıştır.

1. Öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri boyutlarına göre aritmetik ortalamaları ve düzeyleri

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri boyutlarına göre aritmetik ortalamaları ve düzeyleri Tablo 1' de yer verilmektedir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri boyutlarına göre aritmetik ortalamaları ve düzeyleri

	N	x	Düzye
Kültürel empati	274	4,1392	Yüksek
Duygusal denge	274	3,3430	Yüksek
Sosyal girişim	274	3,2596	Orta
Açıklık	274	3,7869	Yüksek
Esneklik	274	2,5125	Düşük
Çok kültürlü kişilik	274	3,5588	Yüksek

Araştırma sonucunda elde edilen ve Tablo 1’de yer alan bulgulara göre öğretmen adaylarının farklı kültürlere karşı göstermiş olduğu kişilik özellikleri düzeyi ‘Yüksek’ olarak bulunmuştur. Bu özelliklerden ‘Esneklik’ boyutuna ait olan kişilik özellikleri ‘Düşük’ diğer boyutlara ilişkin kişilik özellikleri ise ‘Orta’ ve ‘Yüksek’ olarak bulunmuştur.

2. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerine ilişkin bulgular

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerini belirlemek için yapılmış olan *Mann-Whitney U* testi sonucunda elde edilen bulgulara Tablo 2’de yer verilmektedir.

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerine ilişkin bulgular

Ölçek Boyutları	n	p<0.05	Cinsiyet	x rank (sıralar ortalaması)
Kültürel Empati	274	,004	Kadın	147,31
			Erkek	118,09
Duygusal Denge	274	,003	Kadın	147,65
			Erkek	117,43
Sosyal Girişim	274	,311	Kadın	134,07
			Erkek	144,28
Açıklık	274	,174	Kadın	132,89
			Erkek	146,62
Esneklik	274	,121	Kadın	132,25
			Erkek	147,89
Çok Kültürlü Kişilik	274	,126	Kadın	142,71
			Erkek	127,19

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri 'kültürel empati' ve 'duygusal denge' boyutlarında cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşırken ($p<.05$), diğer boyutlara göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Sıralar ortalamasının sonuçlarına bakıldığında kadınların çok kültürlü kişilik özelliklerinin genel durumu erkeklere göre daha yüksektir. Bununla beraber kadınların sadece 'kültürel empati' ve 'duygusal denge' boyutlarında çok kültürlü kişilik özellikleri sıralar ortalaması erkeklere göre daha yüksekken, diğer boyutlarda erkeklerinki daha yüksektir.

3. Yaş aralığı değişkenine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerine ilişkin bulgular

Yaş aralığı değişkenine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerini belirlemek için yapılmış olan *Mann-Whitney U* testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Yaş aralığı değişkenine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri

Ölçek Boyutları	n	p<0.05	X rank (sıralar ortalaması)		Ölçek Boyutları	n	p<0.05	X rank (sıralar ortalaması)	
			18-30	30-40				18-30	30-40
Kültürel Empati	274	,247	18-30	132,22	Açıklık	274	,701	18-30	129,93
			30-40	113,60				30-40	136,08
Duygusal Denge	274	,586	18-30	129,69	Esneklik	274	,035	18-30	127,39
			30-40	138,44				30-40	161,13
Sosyal Girişim	274	,635	18-30	129,80	Çok Kültürlü kişilik	274	,757	18-30	130,04
			30-40	137,40				30-40	135,02

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri sadece 'esneklik' boyutunda yaş aralığına göre anlamlı olarak farklılaşırken ($p<.05$), diğer boyutlara göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Sıralar ortalamasının sonuçlarına bakıldığında 30-40 yaş aralığında yer alan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özelliklerinin genel durumu 18-30 yaş aralığında yer alan öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Bununla beraber 18-30 yaş aralığında yer alan öğretmen adaylarının sadece 'kültürel empati' boyutunda çok kültürlü kişilik özellikleri sıralar ortalaması 30-40 yaş aralığında yer alan öğretmen adaylarına göre daha yüksektir, diğer boyutlarda ise 30-40 yaş aralığında yer alan öğretmen adaylarındaki daha yüksektir.

4. Öğrenim gördükleri mesleki alan değişkenine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri düzeyi

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri ölçeğine vermiş olduğu yanıtlar üzerinde yapılan ANOVA testi sonucunda, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri mesleki alanlarına göre çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p<.05$). Tablo 4'te çok kültürlü kişilik ölçeğinin alt boyutlarının araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sayıları ve öğrenim gördükleri mesleki alan değişkenine göre aritmetik ortalamaları ile düzeylerine yer verilmektedir.

Tablo 4. Mesleki alan değişkenine ilişkin bulgular

Bölüm	n	x	Düzye	Bölüm	n	x	Düzye
Güzel sanatlar	42	3,7178	Yüksek	Tarih	20	3,4536	Yüksek
Türk Dili ve Edebiyatı	87	3,5404	Yüksek	Felsefe grubu	38	3,5412	Yüksek
BESYO	19	3,5402	Yüksek	Turizm	17	3,4871	Yüksek
İlahiyat	13	3,5586	Yüksek	Gastronomi	9	3,6428	Yüksek
Sağlık Bilgisi	20	3,4260	Yüksek	Genel Durum	274	3,5588	Yüksek

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri aritmetik ortalaması mesleki alanlarına göre genel durumu ve ölçeğin tüm boyutlarındaki durumu 'yüksektir'.

5. Yaşadıkları bölgeye göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri düzeyi

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri ölçeğine vermiş olduğu yanıtlar üzerinde yapılan ANOVA testi sonucunda, öğretmen adaylarının yaşadıkları bölge değişkenine göre çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p<.05$). Tablo 5'te çok kültürlü kişilik ölçeğinin alt boyutlarının araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sayıları ve yaşadıkları bölge değişkenine göre aritmetik ortalamaları ile düzeylerine yer verilmektedir.

Tablo 5. Yaşadıkları bölge değişkenine göre katılımcıların aritmetik ortalamaları ve düzeyleri

Bölge	n	x	Düzye	Bölge	n	x	Düzye
İç Anadolu	140	3,5565	Yüksek	Akdeniz	40	3,5514	Yüksek
Doğu Anadolu	22	3,5185	Yüksek	Karadeniz	18	3,6790	Yüksek
Marmara	16	3,6609	Yüksek	Güney Doğu	26	3,5435	Yüksek
Ege	11	3,3691	Orta	Genel Durum	274	3,5565	Yüksek

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri aritmetik ortalaması yaşadıkları bölge değişkenine göre genel durumu ‘yüksektir’. Sadece Ege bölgesinde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması ‘ortadır’.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda araştırmaya katılanların çok kültürlü kişilik özellikleri düzeyi genel olarak yüksektir. Bulut ve Sariçam’ın (2015), Koçak ve Özdemir’in (2015), Bulut ve Başbay’ın (2014), Demircioğlu ve Özdemir’in (2014), Tortop’un (2014), Çoban ve diğerlerinin (2010), Polat’ın (2009) çalışmalarında da öğretmen adaylarının kültürel farklılıklara yönelik bakış açısı olumlu olarak bulunmuştur.

Cinsiyet ve yaş aralığı değişkenlerine göre öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri bazı boyutlar açısından anlamlı olarak farklılık gösterirken, bazı boyutlar açısından anlamlı olarak farklılık göstermez. Ancak, çok kültürlü kişilik özelliklerine dair genel durum hem cinsiyet hem de yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yine, hem mesleki alan hem de yaşanan bölge açısından öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Koçak ve Özdemir’in (2015) çalışmasında cinsiyete ve yerleşim birimine göre farklılaştığı görülmüştür. Bulut ve Başbay’ın (2014) çalışmasına göre öğretmenlerin çok kültürlü kişilik özellikleri yerleşim yeri, kıdem ve öğretim kademesi değişkenlerine göre farklılaştığı fakat cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. Demircioğlu ve Özdemir’in (2014) çalışmasına göre çok kültürlü eğitime ilişkin tutumların sadece cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Yazıcı ve diğerleri’nin (2009) araştırmalarında ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bununla beraber, Yazıcı ve diğerlerinin (2009) araştırmasında öğretmenlerin çok kültürlü eğitime ilişkin tutumları branşlarına göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Tortop’un (2014) araştırmasında ise öğretmenlerin çok kültürlü eğitime ilişkin tutumları bölümlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Börü ve Boyacı’nın (2016) nitel çalışmasına göre ise göçmen öğrenciler kimi öğretmenlerin ve öğrencilerin ayrımcı davranışlar gösterdiğini ancak çoğunlukla öğretmenlerinden ve öğrencilerinden memnun olduklarını dile getirmişlerdir.

Sonuç olarak, yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri düzeyleri yüksektir. Değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı ise araştırmalara göre değişkenlik göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre politikacılara ilişkin öneriler:

- Öğretmenler için çok kültürlü eğitime yönelik değerlerin ve davranışların eğitimi üzerine hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenebilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre araştırmacılara ilişkin öneriler:

- Farklı kültürlere olan bakış açılarını ve davranışlarını etkileyen etmenlerin tespiti üzerine nitel yönteme dayalı araştırmalar yapılabilir.
- Öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri düzeyine ilişkin meta-analiz çalışması yapılabilir.

- Öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının vatanseverliğe bakış açıları bağlamında ele alınabilir.
- Öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının çok kültürlü kişilik özellikleri onların göçmenlerin eğitimine bakışıyla birlikte ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Anderson, N. B. (2000). Guidelines on multicultural education, training, research, practice, and organizational change for psychologists. *American Psychologist*, 58(5), 377-402.
- Banks, J. A. (1993). Chapter 1: Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. *Review of research in education*, 19(1), 3-49.
- Banks, J. A., Cookson, P., Gay, G., Hawley, W. D., Irvine, J. J., Nieto, S., ... & Stephan, W. G. (2001). Diversity within unity: Essential principles for teaching and learning in a multicultural society. *Phi Delta Kappan*, 83(3), 196-203.
- Börü, N., & Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği. *Electronic Turkish Studies*, 11(14).
- Brown, D. F. (2004). Urban teachers' professed classroom management strategies: Reflections of culturally responsive teaching. *Urban Education*, 39(3), 266-289.
- Bulut, M., & Sarıçam, H. (2016). Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarında çok kültürlü kişiliğin çok kültürlü eğitim tutumları üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1).
- Bulut, C., & Başbay, A. (2015). Öğretmenlerin çok kültürlü yeterlik algılarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 957-978.
- Çoban, A. E., Karaman, N. G. ve Doğan, T. (2010). Öğretmen adaylarının kültürel farklılıklara yönelik bakış açılarının çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 125-131.
- Demircioğlu, E. ve Özdemir, M. (2014). Pedagojik formasyon öğrencilerinin çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 211-232.
- Gay, G. (1994). A Synthesis of Scholarship in Multicultural Education. Urban Monograph Series.
- Gay, G. (2000). *Culturally responsive teaching: Theory, research & practice*. New York: Teachers College Press.
- Hue, M. T., & Kennedy, K. J. (2012). Creation of culturally responsive classrooms: Teachers' conceptualization of a new rationale for cultural responsiveness and management of diversity in Hong Kong secondary schools. *Intercultural Education*, 23(2), 119-132.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (Vol. 2). Asil Yayın Dağıtım.

- Koçak, S., & Ozdemir, M. (2015). The role of cultural intelligence on the pre-service teachers' attitude toward multi-cultural education. *Elementary Education Online*, 14(4), 1352-1369.
- Parekh, B. (2002). *Çok kültürlülüğü Yeniden Düşünmek* (İkinci Baskı). Ankara: Phonix Yayınevi.
- Polat, S. (2009). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1).
- Tortop, H. S. (2014). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli ve çok kültürlü eğitime ilişkin tutumları. *Journal Of Gifted Education Research*, 2 (2), 16-26.
- Villegas, A. M., & Lucas, T. (2002). Preparing culturally responsive teachers: Rethinking the curriculum. *Journal of teacher education*, 53(1), 20-32.
- Van Oudenhoven J. P.; Van der Zee, K. I. (2002) Predicting multicultural effectiveness of international students: The Multicultural Personality Questionnaire. *International Journal of Intercultural Relations*, 26(6), 679-694.
- Van der Zee, K. I.; Zaai, Jac N.; Piekstra, J. (2003). Validation of the Multicultural Personality Questionnaire in the context of personnel selection. *European Journal of Personality*, 17(1), 77-100.
- Van der Zee K.I. & Van Oudenhoven J.P., (2000). The multicultural personality questionnaire: A multidimensional instrument for multicultural effectiveness. *European Journal of Personality*, 14 (2000), 291-309.
- Weinstein, C., Tomlinson-Clarke, S., & Curran, M. (2004). Toward a conception of culturally responsive classroom management. *Journal of Teacher Education*, 55(1), 25-38.

EXTENDED SUMMARY

Multicultural education aims to provide equal education opportunities to all students in different racial, ethnic and social groups (Banks et al., 2001). It is the philosophy of education that encourages the regulation of educational policies on the principle of pluralism and approves the establishment of educational programs, teaching materials and organizational structure on the basis of equality (Gay, 1994). Multicultural education is an approach that focuses on all educational activities that aim to be independent from ethnocentric understanding, to respect others, to be sensitive to differences, to be able to independently evaluate intellectual curiosity, personalities, arguments and evidence (Parekh, 2002). Multicultural classroom management may require some specific behaviors as well as coping with existing difficulties because the definition of desired behaviors in multicultural classes may vary from person to person. This may cause conflicts within the class. For this reason, teachers in the multicultural classroom, especially beginners and even experienced teachers, may have problems (Gay, 2000).

The current research has examined the level of multicultural personality traits of pre-service teachers participating in pedagogical formation training at the educational faculty of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University according to the multicultural personality dimensions of Van der Zee and Van Oudenhoven (2002, 2003). The current research has also determined whether multicultural personality traits of pre-service teachers differ according to some variables.

The research is a descriptive study based on the survey research model. The population of the research is composed of 1200 students participating in pedagogical formation education at Hacı Bektaş Veli University Educational Faculty in Nevşehir. The sample of the research consists of 267 students. The data collection tool of the research is a multicultural personality scale developed by Van der Zee & Van Oudenhoven (2002, 2003). It was adapted to Turkish by Polat, (2009).

The arithmetic mean was used to determine the level of multicultural personality traits of preservice teachers participating in pedagogical formation training at the educational faculty of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. Mann-Whitney U test was used to test whether multicultural personality traits of preservice teachers differ according to gender and age variables; The ANOVA test was used to test whether multicultural personality traits of preservice teachers differ according to the region and occupational field. As a result; preservice teachers have a higher level of multicultural personality traits. While there was a significant difference in some dimensions of multicultural personality traits for the variables of gender and age, there was no meaningful difference in some dimensions of scale for these variables. On the other hand, there was no significant difference in dimensions of multicultural personality traits for the variables of the occupational field and the region.